

A vintage Parisian street scene, likely from the 1930s or 40s. The street is lined with ornate, multi-story buildings. A man in a light-colored jacket and dark hat is seen from the back, looking towards the street. He is holding a newspaper. In the foreground, a dark car is parked. In the middle ground, a bus with the number '68' and 'MOROP' is visible. The street is busy with people and cars. The overall atmosphere is nostalgic and historical.

Pierre Lemaitre

VAIKENEMINEN
JA VIMMA

Minerva

VAIKENEMINEN JA VIMMA

PIERRE LEMAITRE:

Näkemiin taivaassa (2013, suom. 2014)

Alex (2011, suom. 2015)

Camille (2012, suom. 2016)

Irène (2006, suom. 2016)

Rosie (2013, suom. 2017)

Silmukka (2016, suom. 2017)

Verihäät (2009, suom. 2018)

Tulen varjot (2018, suom. 2018)

Petoksen hinta (2010, suom. 2019)

Tuhon lapset (2020, suom. 2020)

Kyykäärme (2021, suom. 2022)

Loistavat vuodet (2022, suom. 2023)

Vaikeneminen ja vimma (2023, suom. 2024)

Pierre Lemaitre

VAIKENEMINEN
JA VIMMA

Suuri maailma -sarjan toinen osa

Suomentanut ranskan kielestä

Susanna Tuomi-Giddings

minerva
MINERVA KUSTANNUS
HELSINKI

Ouvrage traduit avec le concours du Centre national du livre.
Suomennos on saanut tukea Centre national du livreltä (CNL).

Ranskankielinen alkuperäisteos:

Le Silence et la colère by Pierre Lemaitre

© Calmann-Lévy, 2023

Suomenkielinen laitos:

© Minerva Kustannus, 2024

www.minervakustannus.fi

Minerva Kustannus on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.

Sivu 7, Pierre Beaumarchaisin esipuheesta (v. 1784) näytelmäänsä

Le Mariage de Figaro (v. 1778), suom. Susanna Tuomi-Giddings.

Sivu 256, Ensimmäinen Mooseksen kirja 7:17–23, *Raamatun*
suomennos vuodelta 1933.

Sivu 335, Victor Hugon teoksesta *Les Contemplations* (v. 1856),
suom. Susanna Tuomi-Giddings.

Suomennos: Susanna Tuomi-Giddings

Kannen kuvat: Alamy, Shutterstock, iStock

ja Wikimedia Commons

Kansi: Justine Florio / Taittopalvelu Yliveto Oy

Graafinen suunnittelu ja taitto: Taittopalvelu Yliveto Oy

ISBN 978-952-375-979-4

Painettu EU:ssa

Perrine Margainelle ystävyydellä

Omistettu Pascalinelle

Kukin tässä näytelmässä menettelee osapuilleen oikein.

Beaumarchais, esipuhe *Figaron häihin*

Helmikuu 1952

Ensimmäinen osa

1

Jokaisella oli omat syynsä

Kun koitti helmikuu, ”Pelletierin perheen pyhiinvaellus” alkoi väis-tämättä kummitella kaikkien mielissä: niin vanhempien, jotka halu-sivat pitää kiinni perinteestä, kuin lasten, jotka yrittivät joka vuosi välttää koettelemukselta. Aina maaliskuun ensimmäisenä sunnun-taina juhlistettiin Beirutin perustettua saippuatehdasta, tai niin kuin Louis Pelletier sitä kutsui, ”perheyrittystä”, vaikka tosiasias-sa tehdas ei ollut kenenkään muun kuin hänen itsensä. Pelletierit marssivat kulkueena pitkin rue de la Marseillaisea ja tullimakasii-nien reunustamaa rantakatua, tekivät kierroksen tehtaassa ja pala-sivat sitten avenue des Françaises pitkin kotiin lounaalle – kunhan olivat ensin pysähtyneet aperitiivilla Café des Colonneseissa.

”Puuttuu vain seppeleen lasku ja kirkonkellojen soitto”, Françoisilta pääsi toisinaan.

Isälle seremonia oli tärkeä, sillä siihen tiivistyi hänen mielestään ”Pelletierien henki”, vaikka kukaan ei oikeastaan tiennyt, mitä se tarkoitti. Louis valmistautui tilaisuuteen kuukausikaupalla. Vaimo Angèle ihmetteli joka kerta, mitä valmisteluja jo kolmekymmentä vuotta muuttumattomana jatkunut seremonia muka saattoi vaa-tia. ”Et sinä voi käsittää”, aviomies vastasi. Angèle käsitti oikein hyvin. Vuosipäivä ilmensi miehen kiihkeää halua esiintyä suvun päämiehenä. Louis koetti aina polkaista käyntiin ”sukuperinteitä”,

mutta yritykset olivat tuhoon tuomittuja. Kun lapset olivat vielä asuneet kotona, Louis oli ehdottanut, että he perustaisivat viikoittain kokoontuvan perheneuvoston, matkustaisivat joka vuosi Baalbekin raunioille tai kävisivät edes sunnuntaisin elokuvissa Gaumont Palacessa. Jokainen hanke oli kuitenkin mennyt mönkään. Saippuatehtaan vuosipäivästä oli siis pidettävä kiinni epätoivon vimmallalla. Louis maksoi jopa lastensa matkakulut, sillä kaikki asuivat nykyään Pariisissa.

Kun perheen nuorin poika Étienne oli neljä vuotta aikaisemmin kuollut, perhetapaamisten ylle oli laskeutunut musta harso. Pyhistäkin pyhin vuosipäivä oli vaarantunut, mutta herra Pelletierin näkökulmasta tragedia teki kokoontumisista entistä tärkeämpiä – tapahtuivathan ne ”Étiennen muistoksi” –, vaikka Étienne oli sivumennen sanoen aina haistattanut vuosipäivillä pitkät. Tässä sodassa kaikki keinot olivat sallittuja.

Angèlille merkkipäivä ei ollut likimainkaan yhtä tärkeä, mutta hän piti Louisin puolta, sillä nykyään hän sai kovin harvoin lapset ympärilleen. ”Tehkää isällenne mieliksi...”, hän kirjoitti joka vuosi lapsille, vaikka tarkoitti ilmiselvästi itseään.

Isän itsepintaisuuden ja äidin hienovaraisten vaatimusten ruuvinpennissä lapset Jean, François ja Hélène yrittivät kaikenlaisten teko-työiden varjolla hangoitella vastaan, mutta tosiasiassa he vastustelivat vain muodon vuoksi. Helmikuun koittaessa heitä ei kismittänyt niinkään se, että he joutuivat taas kerran raahautumaan Beiruttiin, vaan se, että heidän piti vielä nyt aikuisinakin totella isäänsä.

Tänä vuonna jokaisella oli omat syynsä yrittää laistaa tilaisuudesta.

Hélèneä piinasi petturuus, Jeania ahdisti epäonnistuminen.

Françoisin elämästä taas ei ollut tullut mitään sen jälkeen, kun Nine oli kadonnut. Ninen pomo oli lähettänyt tämän Normandiaan

tekemään asiantuntija-arviota. Hän oli lähtenyt tiistaiaamuna ja hänen olisi pitänyt palata perjantaina.

Eilisiltana Nine ei kuitenkaan ollut palannut.

Eikä hän ollut lähettänyt mitään sanaa.

Hotellista oli kerrottu, että hän oli lähtenyt iltapäivällä matkalaukku mukanaan.

Sen jälkeen ei mitään.

François oli odottanut asemalaiturilla siihen asti, kun illan viimeinen juna Rouenista saapui. Puoliltaöin hän oli ryöminyt sänkyyn puolikuoliaana huolesta.

François suhtautui intohimoisesti toimittajan työhönsä *Journal du soirissa*, mutta jos häneltä olisi kysytty, mikä oli hänen elämänsä tärkein asia, vastaus olisi ollut ehdottomasti Nine. Se oli ollut rakkautta ensisilmäyksellä, ja toisella tapaamisella he olivat syöksyneet toistensa syliin. Ninen vartalo oli vastaus kaikkiin Françoisin haaveisiin, hän tunsi sen joka millin, ja Ninen tuoksu, ihon lämpö, huulten satiini, samettisina ryöppyävät hiukset olivat olleet neljän vuoden ajan maa, jossa hän asusti. Nine ei puhunut paljon mutta kapsahti tämän tästä hänen kaulaansa ja tuntui hänkin löytäneen etsimänsä, vaikka ei halunnut vielääkään keskustella yhteen muuttamisesta.

Olisiko Françoisin pitänyt vaatimalla vaatia päästä mukaan matkalle?

Hän oli maininnut, että voisi ottaa vapaata töistä ja lähteä mukaan, mutta Nine oli pillastunut.

– En minä ole mikään hoidokki! Sinä et ole minun isäni!

Nine ei sietänyt, että François koetti auttaa. Nine on orpo ja tuollainen reaktio tulee häneltä automaattisesti, François oli perustellut itselleen, vanhempansa menettäneet eivät halua olla riippuvaisia muista.

François muisti, kuinka innostuneelta Nine oli näyttänyt kertoessaan matkasta. Tehtävänä oli kuulemma laatia inventaario yksityisestä kirjakokoelmasta, selvittää työmäärä, arvioida, kuinka paljon aikaa siihen kului, ja tehdä kustannusarvio.

– Tämä on ensimmäinen kerta, kun herra Florentin lähettää minut hoitamaan yksin näin tärkeää liikeasiaa!

Nine oli hurmaava 26-vuotias tummaverikkö, jolla oli pikkuruinen suu, sädehtivät silmät ja ihmeen kiinteä katse. Hän oli töissä Léon Florentinin kirjansitomossa, joka oli erikoistunut vanhojen kirjojen restaurointiin ja taidesidontaan. Työ oli yksinäistä ja hiljaista ja sopi Ninelle täydellisesti. Hän oli työssään erittäin taitava. Ottaessaan Ninen harjoittelijaksi herra Florentin oli hänkin ihmetellyt hienoista korostusta tämän puheessa. Unkarilainen? Hollantilainen? Pohjoismainen? Todellisuudessa oli kyse puheen vaikeudesta. Murrosiästä lähtien Nine oli ollut kahdeksankymmenprosenttisesti kuuro. Se vähä, minkä hän erotti, kuului ”kuin patjan läpi”, niin hän oli Françoisille sitä kuvannut.

Kun Ninen kuulo oli alkanut heiketä, eikä hän enää ollut kuulut omia sanojaan, puhumisesta oli tullut yhä vaikeampaa. Hän pelkäsi kailottavansa liian kovaa sitä itse tajuamatta ja oli siksi alkanut puhua hyvin hiljaa. Oli kuunneltava tarkasti saadakseen sanoista selvää. Nine katseli ihmisten kasvoja niin kiinteästi, että se hämmensi monia. Kesti hetken ennen kuin tajusi hänen lukevan huulilta. Nine vältteli tilanteita, joissa oli paljon ihmisiä, sillä hän tunsu joutuvansa syrjään ja pelkäsi, ettei pystyisi seuraamaan keskusteluja ja joutuisi naurunalaiseksi. Hän ei ollut koskaan opetellut viittomakieltä eikä kokeillut kuulolaitetta, hän ei halunnut kuulla puhuttavan apuvälineistä. Näin minä nyt vain elän, Nine ajatteli. Sosiaalinen elämä oli kuitenkin jatkuvaa tasapainottelua, rasitti hänen hermojaan ja syöksi hänet välillä hirveän raivon valtaan.

Nämä vaikeudet olivat leimanneet heidän suhdettaan: Nine kiel-
täytyi ottamasta apua vastaan, ja François turhautui, koska ei voi-
nut mitenkään auttaa. Vielä neljän vuoden jälkeenkään François ei
tiennyt Ninestä kovin paljon: lapsuus Courbevoieissa oli ollut vaa-
timaton, äiti oli kuollut nuorena, ja keskiajan historiaan erikoistu-
nut opettajaisä oli alkoholisoitunut. Heidän suhteessaan oli paljon
intohimoa ja paljon riitoja. Nine loukkaantui herkästi, hänellä oli
usein hermot pinnassa, eikä Françoiskaan aina käyttäytynyt kovin
fiksusti. Se oli monimutkaista.

Missä ihmeessä Nine oli? François ei tiennyt normandialaisen
asiakkaan nimeä, ja herra Florentin oli lähtenyt muutamaksi päi-
väksi Auvergneen jättämättä puhelinnumeroa.

Tällä hetkellä François istui *Journal du soirin* joka-aamuissa toi-
mituskokouksessa.

Hän oli paikalla mutta ei osallistunut keskusteluun, ei edes kuun-
nellut vaan pelkästään seurasi katseellaan päätoimittajaa. Adrien
Denissov oli ainoana jäänyt seisomaan, ihan kuin ei olisi riittänyt,
että hän oli kaikkia muita kahta päätä pidempi. Denissov ei tosiaan-
kaan näyttänyt miltään ensirakastajalta mutta oli silti kumman puo-
leensavetävä, ja vaikka hän oli naimisissa oleva perheenisä, hänellä
kuului olevan paljon valloituksia.

Toimituskokous oli areena, jolla taitettiin peistä, heiluteltiin
sanan säilää ja käytiin kaksintaisteluita otsikoista, juttuaiheista,
valokuvista, sanavalinnoista... Denissov vihelsi pelin poikki vasta,
kun osapuolet olivat haukkuneet toisiaan tarpeeksi. Useimmiten
yhteen ottivat rikos- ja onnettomuus uutisten päällikkö Stan
Malevitz ja politiikan ja ulkomaanosaston päällikkö Arthur Baron.

Homeerisiksi yltyvien kiistojen parhaat sivallukset kiersivät aina kokouksen jälkeen toimituksessa, ja niistä oli tullut sanomalehdessä jo legendaarisia.

Tänään ei olisi ohjelmassa kärhämöintiä, sillä Malevitz oli sairaslomalla.

- Hänen iässään, sellainen vaiva...
- Stanilla on palatessaan varmaan finnejä naamassa...

Kaikkien mielestä oli huvittavaa, että 57-vuotiaalla Malevitzilla oli umpisuolentulehdus.

- Pitäisikö lähettää tikkareita lohdutukseksi?

François hymyili vitseille kohteliaasti. Siitä lähtien kun hän oli neljä vuotta sitten hankkinut kannuksensa raportoimalla kohutusta ”Mary Lampsonin jutusta”, elokuvateatterissa tapahtuneesta näyttelijättären murhasta, hänet oli tunnettu rikos- ja onnettomuusosaston taitavimpana toimittajana. Siinä ominaisuudessa hän nyt tuurasi Malevitzia, ja olisi ollut epähienoa yhtyä yleiseen ilakointiin, kun sen kohde oli hänen pomonsa.

Taputuksia.

François havahtui mietteistään.

- Niin juuri, hienoa! hän mutisi muiden mukana.

Denissov oli kääntänyt muiden nähtäväksi päivän lehden viimeisen sivun, jolla ei ollut tekstipalstoja vaan pelkästään isoja valokuvia kuvateksteineen. Se oli hänen keksintönsä – täysin uutta parisislaisessa lehdistössä – ja oli saanut lukijoilta paljon myönteistä palautetta. Tämä oli kokouksissa tuttu rituaali: Koko kööri tutkaili uudenlaista sivua ja arvioi sitä mielessään. Hyväksyntä ilmaistiin kättentaputuksilla paitsi silloin, jos joku esitti kriittisen kommentin tai epäilyksiä. Takasivulle koostetut valokuvat eivät liittyneet mitenkään toisiinsa, sinne oli pantu kaikenlaisia hauskoja, yllättäviä tai hellyttäviä otoksia, jotka eivät olleet mahtuneet artikkeleiden yhteyteen.

Sivun oli tarkoitus heijastella uutisvirtaa, olla yhtä monivivahteinen ja ilmeikäs.

Ylhäällä vasemmalla oleva kuva esitti kolaroitua autonromua, liikenneonnettomuudet olivat suosittua kuvastoa. François tunnisti otoksen, sen oli napannut hänen sisarensa Hélène, joka teki keikkahommia *Journalille*. Neljä vuotta sitten Denissov oli nähnyt Hélénen Indokiinassa ottamia kuvia, ja koska työllä oli ollut hänen mukaansa ”silmää”, tätä pyydettiin usein lehden avustajaksi. François jätti huomauttamatta (Denissov tiesi sen oikein hyvin), ettei kuvaa suinkaan ollut otettu kadulla, niin kuin kuvakulma ja kuvassa näkyvä sadetakkipukuinen mies antoivat ymmärtää, vaan korjaamolla, minne auto oli kuskattu. Totuutta oli hiukan venytetty, mihin jokainen välillä turvautui. ”Hyvän asian puolesta”, sanottiin. Hyvä asia oli *Journal du soir*.

Nyt kokouksessa käytiin läpi päivän lehden pääuutisia.

François ei vielääkään pystynyt ajattelemaan muuta kuin Nineä ja tämän hermostuttavaa katoamistempua. Hän oli entistä huolestuneempi. Jo tuhat kertaa hän oli pelännyt hukkaavansa Ninen. Pelännyt Ninen hukkaavan itsensä. Hän yritti puhua itselleen järkeä: jätä nyt Nine hetkeksi rauhaan. Samaa sanoi hänen sisarensa Hélène, joka oli Ninen hyvä ystävä. Hän on varmaan myöhästynyt junasta, mitä hirveää siinä nyt on, François koetti ajatella, mutta levottomuudelle oli muitakin perusteita. Hänellä oli jo kokemusta siitä, että Nine oli... hauras. Hän saattoi reagoida hyvin voimakkaasti, astua sivuun kaidalta polulta... François ei antanut itsensä ajatella, että Nine olisi varsinaisesti ongelmainen, mutta ei sille mitään mahtanut, Ninen ylilyönnit pelottivat häntä.

Hän yritti silti keskittyä siihen, mitä kokouksessa puhuttiin, sillä Denissov näytti siltä kuin hänellä olisi jotain tärkeää kerrottavaa, puri tyypilliseen tapansa alahuultaan ja nyökytteli päätään. Hän oli aika täynnä itseään.

– Hyvät herrat, ensi viikolla me keskitymme... naisiin!

– Ohhoh...

Huudahdus oli vapautunut, koska toimituskokouksessa ei ollut läsnä yhtäkään naista.

– Mutta he eivät suinkaan esiinny mairittelevassa valossa...

– Huhhuh...

Denissov paljasti mieltymyksensä dramatiikkaan ja käänsi lopulta sivun muiden nähtäväksi. Otsikkona oli:

Ovatko ranskalaiset naiset likaisia?

Vaikka oltiin miesten kesken, kysymys oli kaikista hämmentävä. Kun sitä ajatteli, se alkoi kuulostaa suorastaan sikamaiselta. Françoisin mielestä se oli perin juurin loukkaava.

Sivua koristi hiukan humoristinen piirustus, joka esitti peilin edessä pelkissä rintaliiveissä ehostautuvaa naista. Kukaan ei kehdannut vetää yhteyttä kuvan ja otsikon välille.

Denissov oli riemuissaan. Toimittajien reaktio vahvisti hänen intuitionsa oikeaksi. Hän käänsi paperin, pani päähänsä paksut sarvisankaiset lasit ja ryhtyi lukemaan ingressiä ääneen:

*Ranskalaisia naisia pidetään yleisesti
tyylikkäänä ja viehättävinä*

Kätkeekö maine taakseen ruman todellisuuden?

Hän laski sivun työpöydälleen ja hymyili leveästi.

– Tutkimus käsittelee naisten henkilökohtaista hygieniaa. Viisi juttua viidessä päivässä.

Kaikki olivat äimän käkenä.

– Kuka sen on kirjoittanut? François kysyi.

Kiehtova sukusaaga Pariisin kuohuvalla 50-luvulla

Eletään vuotta 1952. Beirutissa syntyneet Pelletierin sisarukset Jean, François ja Hélène yrittävät kukin rakentaa elämäänsä Pariisissa.

Jeanin tekstiililiiketoiminta menestyy, mutta yksityiselämässään hän on oman väkivaltaisuutensa vanki.

François, lahjakas ja kunnianhimoinen toimittaja, elää intohimoista mutta myrskyisää romanssia.

Hélène on niin ikään ajautunut toimittajan uralle, ja hänen on osoitettava kykynsä miesten maailmassa. On kuitenkin aiheita, joista hänen on paras vaieta.

Sisarusten elämään vaikuttavat osaltaan yhteiskunnalliset konfliktit, jotka lietsovat vimmaista vihaa ja ajavat sisaruskia eri leireihin.

Hienot henkilöhahmot, vahva tarina ja vangitseva kerronta tekevät romaanista nautinnollisen lukuelämyksen.

”Lemaitre jatkaa loistavasti sodanjälkeiseen aikaan sijoittuvaa saagaansa.” – Paris Match

Pierre Lemaitre on yksi Ranskan suosituimpia kirjailijoita, jonka romaaneja on myyty yli 20 maahan. Hänen historiallinen trilogiansa *Näkemiin taivaassa*, *Tulen varjot*, *Tuhon lapset* oli maailmanmenestys. *Näkemiin taivaassa* sai ilmestymisvuonnaan mm. Ranskan arvostetuimman kirjallisuuden alan tunnustuksen, *Goncourt*-palkinnon. Romaanin pohjalta on tehty myös elokuva.

Suuri maailma -sarja kuljettaa lukijaa Pelletierin sisarusten mukana halki sodanjälkeisten kohtalokkaiden vuosikymmenten. *Vaike-neminen ja vimma* on sarjan toinen itsenäinen osa. Ensimmäinen osa *Loistavat vuodet* ilmestyi keväällä 2023.

minerva

KL 84.2

Kansi: Justine Florio/
Taittopalvelu Yliveto Oy
www.minervakustannus.fi

CNL
CENTRE
NATIONAL
DU LIVRE

ISBN 978-952-375-979-4

